

WaterPeilingen

Nummer 10

VWG Nieuwsbrief 15 april 2022

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Van de voorzitter van Netwerk Water Heritage:

Beste Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis,

In navolging op onze gezamenlijke activiteit rondom de boekpresentatie 'Consensus en Conflict' van Milja van Tielhof op 4 juni 2021 willen Netwerk Water Heritage en Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis opnieuw de krachten bundelen. Om meer inzicht te verkrijgen in de samenhang tussen water, erfgoed en actuele vraagstukken organiseren we op 3 juni gezamenlijk een workshop in Dordrecht. Hierin willen we de gemeente en het waterschap laten zien hoe kennis van onze natte geschiedenis bij kan dragen aan de zoektocht naar oplossingen. Hierover volgt spoedig meer informatie. Deze gezamenlijke wisselwerking past voor de VWG goed bij de verkennende fase 'Quo Vadis', en voor Netwerk Water Heritage is het een mooie aanvulling om gelijkgestemden uit de vakwereld te treffen.

Voor nu ontzettend leuk om samen dit werkveld te verkennen. We houden elkaar vanaf nu goed op de hoogte van onze activiteiten, zoals de netwerkmiddag met fietsexcursie op 22 april in Utrecht. Meer informatie hierover kunt u opvragen via info@waterheritage.nl.

Tot ziens!

Arjan Conijn

Voorzitter Netwerk Water Heritage

VWG Bestuur:

Op 22 juni a.s. zal voorafgaande aan de Voorjaarsexcursie de ALV worden gehouden. Dit is een goed moment om u als leden bij te praten over de stand van zaken en het verloop van Quo Vadis. Op 4 juni 2021 werd tijdens de ,digitale, ALV het hoe en waarom van Quo Vadis toegelicht. We zijn nu een jaar verder. Het bestuur is met de gespreksverslagen en de enquête formulieren aan de slag gegaan en komt nu met aanbevelingen. De grondbeginselen van de VWG blijven overeind: een platform om van gedachten te wisselen over Waterstaat. Maar er zijn ook ambities naar de komende jaren: communicatie, samenwerking, verjonging

ledenbestand, vormgeving om een paar steekwoorden te noemen. De voorzitter zal u bijpraten over dit project maar er zal ook besluitvorming plaatsvinden: is de geschetste koers ook een koers waar u zich als leden in kunt vinden.

Op 8 april is er een reguliere bestuursvergadering mede ter voorbereiding op de ALV van 22 juni.

Tijdens de ALV kunt u kennis nemen van de begroting 2022, het vaststellen van de jaarrekening 2021 en nieuwe bestuursleden kiezen. Er zijn twee aftredende bestuursleden: Carol van Raalten en Vincent Erdin. Beiden zijn herbenoembaar. Namen van kandidaten kunt u evenwel doorgeven via het mailadres: info@waterstaatsgeschiedenis.nl

Mocht u zich aanmelden voor deelname aan de excursie van 22 juni dan ontvangt u medio 10 juni de vergaderstukken voor de ALV.

VWG data:

Nu alle Covid maatregelen zo goed als zijn ingetrokken wordt het mogelijk om de Voorjaarsexcursie van 22 juni uit te werken.

Op 22 juni a.s. is de Haarlemmermeer het onderwerp. De Meer is dit jaar 170 jaar geleden drooggevallen.

In de komende week ontvangt u de uitnodiging om deel te nemen aan deze Voorjaarsexcursie. Er zal ruim worden uitgenodigd, wilt u zeker zijn van een plaats dan kunt u een mailbericht sturen naar: info@waterstaatsgeschiedenis.nl om uw belangstelling kenbaar te maken.

In het najaar zal de excursie zich op 20 oktober in en rond Utrecht concentreren met het oog op de afsluiting van de Kromme Rijn en de stadsrechten van Utrecht.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman
Excursiecommissie

Website:

De vereniging heeft een website die te vinden is via de zoekterm: **Waterstaatsgeschiedenis.nl**

Op de website is sinds kort een overzicht geplaatst van archiefinstellingen met archieven van waterschappen en hoogheemraadschappen.

Algemeen

Op 15 april heeft het kabinet € 135 miljoen beschikbaar gesteld om plannen te ontwikkelen voor het veiligstellen van de waterbeschikbaarheid. In het kader van het Groeiplan Watertechnologie zal er in de komende tien jaar fors geïnvesteerd worden in het veilig stellen van de drinkwatervoorziening. Toenemende zorgen over de zoetwatervoorraad komen voort uit de drie droge jaren op rij: 2018, 2019 en 2020. 2021 Was een gunstig jaar met een Hollandse zomer en een normaal neerslagpatroon maar de kans op meerdere en langere droge perioden nemen aanzienlijk toe. Nieuw te ontwikkelen plannen moeten daar op inspelen om ook onder bijzondere omstandigheden de drinkwatervoorziening te kunnen garanderen. Ook voor de agrarische sector en natuur moet voldoende water beschikbaar zijn. Het biedt kansen voor een innovatieve watertechnologie. Nationaal en internationaal kan dit van grote betekenis zijn als Nederland er in slaagt om ook op cruciale momenten aan de waterbehoefte te blijven voldoen. De opgedane kennis kan worden gedeeld.

Waterschap Noorderzijlvest (Groningen)

Roeland van der Schaaf is de nieuwe dijkgraaf van het waterschap Noorderzijlvest. Van der Schaaf volgt Bert Middel op die met pensioen gaat.

Van der Schaaf was van 2012 tot voor kort wethouder in de gemeente Groningen.

In Pieterburen (voor Pieterpadlopers een begrip) is een opmerkelijke gevelsteen te vinden. De steen is in 1993 in een boerderij geplaatst en geeft het ijkpunt tussen N.A.P. en W.P. aan. De hoogte is + 2.75 N.A.P.. Niet voor niets heet het hoge land om die reden ook hoge land. De uitwerking van aanslibben van ,zeer vruchtbare, zeeklei is hier rechtstreeks terug te zien in het landschap.

Om even de hoogten in de omgeving te noemen: Assen + 10 m N.A.P., ligt nog net op de Hondsrug. De Gast in het dorp Zuidhorn + 1 m. N.A.P. maar is hiermee wel het afvoerputje van het water dat uit Drenthe wordt afgevoerd naar het Lauwersmeergebied.

Die moeizame afvoer zorgde er een eeuw geleden voor dat het gemaal 'De Waterwolf' bij buurtschap Electra in bedrijf werd genomen. Zou dat gemaal er niet gekomen zijn dan zou er met regelmaat sprake zijn van wateroverlast in delen van het Westerkwartier. Met de recente buien nog in gedachten (februari/ maart) waren de aangelegde waterbergingen dringend noodzakelijk en waren tot aan de rand gevuld met Drents water.

Dat er in 1993 een steen wordt geplaatst met de referentie van het W.P. (Winschoter Peil) is bijzonder te noemen. Lange tijd, tot aan de komst van het A.P. was het W.P. de standaard in de provincie Groningen. De Staten van Groningen hadden het W.P. tussen 1855 en 1859 op laten meten. Het A.P. is in 1818 bij KB vastgesteld. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om langs waterwegen naar Groningen te komen om het A.P. daar uit te zetten was er behoefte aan een eigen standaard. Vanaf 1875 doet het N.A.P. zijn intrede en zijn beide peilen terug te vinden op veel waterstaatkundige gevelstenen in de provincie.

Maar een gevelsteen van bijna 30 jaar oud met N.A.P. en W.P. is uniek. Het feit dat A.P. en N.A.P. aan elkaar gelijk zijn doet daar niets aan af.

(Afbeelding ve)

n.b. in september verschijnt bij Walburg Pers het boek: *Gevelstenen in Steenwijkerland, historie in steen.*

hierin worden de gevelstenen genoemd die met name door het Waterschap Vollenhove en Waterschap Reest en Wieden zijn geplaatst.

Waterschap Hunze en Aa's (Veendam)

Energiebedrijf RWE mag drie of vier windturbines in de zeedijk gaan plaatsen die in het werkgebied van Hunze en Aa's langs de Dollard ligt. Het zoekgebied ligt aan de zuidkant van Delfzijl langs het zeehavenkanaal tussen de zeesluis en het Oterdummerkanaal. Dit gebied wordt al gekenmerkt door industriële haven, activiteiten waardoor de inpassing van nieuwe windturbines als minder storend wordt ervaren. Het waterschap zal de opgewekte stroom zelf gaan gebruiken.

Reizende tentoonstelling 'Sponsland' Hoe ziet Nederland er in het jaar 2121 uit. Deze tentoonstelling is tot eind mei op verschillende plaatsen voor een periode van twee weken te zien. Tot 25 april in het gemeente huis van Midden-Groningen in Hoogezand, van 27 april tot 12 mei in het provinciehuis van Drenthe in Assen en van 16 tot en met 30 mei in het Activiteitscentrum 'Lauwersnest', Rug 1 in Lauwersoog.

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

Op 14 april is de overeenkomst: 'Haarvaten op Peil' getekend. Samen met de provincie en het Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle) wordt er in de komende zes jaar onderzocht hoe de hoger gelegen delen niet verder zullen verdrogen. Bij het onderzoek zijn een aantal

landgoederen in beeld in het Dinkeldal, Reestdal, Vechtdal, bij Delden, Deventer, Enschede en Steenwijk.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

De fietsroute: Utrechts water, Vriend of vijand is beschikbaar. De fietsroute staat in het teken van 900 jaar waterbeheer en is beschikbaar via een audiotour en app via onderstaande link:

<https://izi.travel/browse/5d1902ba-335a-488e-990f-53ce8eecaacc?lang=nl>

Op de website: <http://www.900jaarwaterbeheer.nl/> is meer te vinden.

Waterschap Amstel, Gooi & Vecht (Amsterdam)

Op 12 mei organiseert het waterschap een informatiebijeenkomst in Vinkeveen om belangstellenden na te laten denken over de ruimte die in de nabije toekomst nodig is voor de functies groen en blauw.

De bijeenkomst is bedoeld voor gemeenten, woningbouwcorporaties en huurdersverenigingen. De vraag komt voort uit de klimaatadaptatie.

Aanmelden kan bij: marije.ebbers@waternet.nl

Hoogheemraadschap van Delfland (Delft)

Het 6de waterbeheerprogramma 2022-2027 staat online.

Bij Villa Ockenburg is een voorbeeldtuin ingericht in het kader van de start van Groene Tuinen. Groene Tuinen zijn dringend noodzakelijk met het oog op het opwarmen van de aarde. Groen zorgt voor dempend effect van warme zomerse dagen en een groene tuin is ook een plaats waar overtollig hemelwater sneller afgevoerd kan worden zonder al te grote overlast te veroorzaken. Zoals een oud dijkgraaf een zei: 'steen neemt geen water op'. Groene Tuinen is een project dat loopt van Hoek van Holland tot aan de Bollenstreek. Het Nationaal Park Hollandse Duinen werkt mee aan het project.

Waterschap Hollandse Delta (Ridderkerk)

In de afgelopen week hebben het Streekmuseum Goeree-Overflakkee en het waterschap in Middelharnis een themabijeenkomst over veilige dijken gehouden voor de eiland bewoners over de veiligheid van het eiland in de komende decennia.

Water komt op drie manieren in en op het eiland terecht: zeespiegelstijging, overstrooming van rivieren, hemelwater. Hoe kun je voor een eiland de veiligheid tegen deze drie optimaal bewaren en waar nodig verbeteren.

De dijkgraaf Jan Bonjer, ging in zijn bijdrage in op de sturende werking van water en bodem. Door die twee leidend te maken kan er veel, schade en ellende, worden voorkomen en blijft het veilig wonen in de Delta mogelijk.

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

De kazematten bij Vlissingen (onderdeel van MuZeeum Vlissingen) zijn tijdelijk niet te bezoeken. De staat van de kazematten is slechter dan gedacht. De muren hebben door aanhoudende vochtproblemen niet meer de gewenste sterkte waardoor museum bezoek niet langer is toegestaan.

Met name de langdurige invloed van zout zeewater is schadelijk voor de muren. De kazematten hebben muren van een meter dik, alleen de eerste laag lijkt aangetast te zijn. In de

komende tijd wil het waterschap een plan ontwikkelen om de schade te herstellen en waar mogelijk de muren verduurzamen.

Algemeen:

De Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis wil in de komende jaren aandacht besteden aan historische feiten die het vakgebied raken:

2021: Sint Elisabethsvloed (1421); het themajaar loopt door tot en met 2022; er is een speciale website: www.600jaarelisabethsvloed.nl

De agenda op deze site wordt vrijwel iedere week aangepast aan de komende en lopende activiteiten.

2022:

14 april – 9 oktober 7^e Floriade in Almere, thema's: klimaat en circulair bouwen

21 april: Theater Concordia Concordiaplein in Haastrecht aanvang 19.30 u: 'Houdt het Groene Hart het hoofd boven water'. Het gemaal de Hooge Boezem achter Haastrecht bestaat dit jaar 150 jaar. Het bestuur wil dit jubileumjaar aangrijpen om oud en nieuw met elkaar op deze avond te verbinden.

Er zijn drie sprekers uitgenodigd waaronder Maarten G. Kleinhans (UU, was ook te gast op het symposium SSF/ VWG dd 28 oktober 2021).

Er wordt een bijdrage van € 10,- per deelnemer gevraagd. Deze bijdrage kan worden overgemaakt op: NL 88 RABO 011 8520 240 o.v.v. symposium 2021. Aanmelden kan tot 18 april via: info@gemaalhaastrecht.nl.

22 april: Netwerkbijeenkomst Water Heritage in Utrecht, aanvang 13.30 u verzamelen bij het Utrechts Archief (voormalige Rechtbank; toegang gratis met Museumkaart). Hamburgerstraat 28.

In het Utrechts Archief een rondleiding langs de tentoonstelling; Water, Vriend of Vijand. Aansluitend een fietstocht en een afsluitende zit bij Bar Bistro op Zuid. (Voor de fietstocht: eigen (vrouw)fiets meenemen of een OV fiets op Utrecht Centraal huren).

3 juni: Gezamenlijke activiteit NWH en VWG in Dordrecht, zie mededeling hierboven

22 juni: Waterstaatservedag. Bijeenkomst georganiseerd door NGS, HSSN en STOWA; locatie Woudagemaal, Gemaalweg 1, Lemmer.

Thema: Historisch Erfgoed en de betrokkenheid van waterschappen hierbij.

Aanmelden kan via: Waterstaatservedag 2022.

2022: Afsluiten van de Kromme Rijn (1122) *nb. Excursie VWG*

2022: De Haarlemmermeer viel droog (1852) *nb. Excursie VWG*

2022: De (Oude) Hollandse Waterlinie bestaat 350 jaar (1672)

2023: Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar *nb. Excursie VWG*

2024: Volledige ingebruikname Blankenburgtunnel tussen de A-15 en A-20

2025: 7^e Lustrum VWG en 8^e lustrum SSF

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust (Land van Vollenhove)

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten
2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig
Laboratorium
2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.
2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953
2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Data:

Rond de Sint Elisabethsvloed van 1421 worden verschillende bijeenkomsten, al dan niet digitaal georganiseerd. Op de site: 600jaarelisabethsvloed.nl is alle informatie voor de komende periode te vinden.

In het Biesboschmuseum (De Hilweg 2 Werkendam) is de tentoonstelling 600 jaar Elisabethsvloed op 18 november geopend. Het was in de nacht van 18 op 19 november dat de vloed over het land van de Biesbosch spoelde en veel schade heeft aangericht. De expositie moet het waterbewustzijn van Nederlanders en bezoekers vergroten. In Nederland zijn 10 miljoen inwoners afhankelijk van de bescherming van duinen en dijken om veilig te kunnen wonen. Met de huidige kennis worden drastische maatregelen noodzakelijk om die veiligheid ook in de komende decennia te garanderen. Deze tentoonstelling is tot 22 november 2022 te zien.

Tentoonstelling 400 jaar Purmer (1622- 2022) in Museum de Speeltoren, (Noordeinde 2 – 4) in Monnickendam geopend. De ondertitel van de tentoonstelling die tot 10 juli is te zien: Polderen of verzuipen. Het museum is dagelijks geopend.

Van 31 augustus tot en met 3 september de European Association for Urban History in Antwerpen gehouden.

Thema: Inequality and the city.

Voor meer informatie zie: <https://www.uantwerpen.be/en/conferences/eauh2022/cfsp/>

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: info@waterstaatsgeschiedenis.nl . Helaas komt het voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Vincent Erdin
secretaris VWG
15 april 2022